

ИСТОРИКЪТ

THE HISTORIAN

Copyright © 2005 by Elizabeth Kostova

This edition published by arrangement with Little, Brown and Company, New York, New York, USA. All rights reserved.

© Невяна Хаджийска, *превод от английски*

© Живко Петров, *дизайнер на корицата*

София • 2024

ISBN: 978-954-28-4836-3

ЕЛИЗАБЕТ КОСТОВА

Историкът

Превод от английски
Невяна Хаджийска

 ciela

*На баща ми, от когото за пръв път
чух някои от тези истории*

Скъпи мой нещастен читателю,

Книгата, която държиш в ръцете си, е ново издание – след близо двайсет години – на българския превод на „Историкът“. Оригиналът, издаден по прекрасен начин от „Сиела“ през 2006 г., ме доближи още повече до страната, която през 1989 г. се превърна в моя обичана втора родина. Освен това книгата доведе до запознанството ми с някои от най-близките приятели в живота ми, както и с много прекрасни български писатели и читатели. Благодарна съм на „Сиела“ за всичко това, както и че сега представят книгата на новото поколение.

В тази история ще откриете една вече широко известна истина – злото не изчезва лесно от света. Историята ни преследва и това води до много въпроси. Какво правим с миналото? Учим ли се от него? Повтаряме ли го? Оставяме ли го да помрачи бъдещето ни? Почитаме ли го? Пренебрегваме ли го? Разбира се, като хора, читатели, писатели и граждани в крайна сметка правим всички тези неща.

Миналото лято имах странно преживяване. Докато седях в двора на една от старите църкви в Созопол – всъщност най-старата, позната добре на някои от читателите ми – погледнах нагоре към една огромна липа. Падаше здрач и бях наясно, че трябва да изляза от това свещено място и да се върна в забързания свят. Въпреки това останах малко по-дълго, отколкото ми се искаше, изпълнена с възхищение към камъните на старата църква, видяла възхода и падението на няколко империи, и към шумолящите над мен листа.

Тогава забелязах нещо, което отначало изглеждаше като парче плат, пъхнато в клоните, не много високо. Свалих го и видях, че е лист хартия – не точно хартия, а някакъв крехък пергамент, върху който бяха изписани избледнели букви, може би древна форма на българския език. Сепнах се, защото от другата му страна видях собственото си име, написано от различна ръка. Възможно ли е това наистина да е било предназначено за мен? В двора нямаше никого, за да попитам, а по това време и църквата беше заключена. Всъщност това място изведнъж ми се стори толкова изоставено, че се усетих как си тръгвам с бързи крачки.

На следващия ден взех влак за София. Носех със себе си парчето пергамент и потърсих приятел, когото ще нарека професор Ж. – най-значимият университетски изследовател на средновековна писменост. Той се съгласи да го разгледа, но когато му го подадох, ми се стори, че по лицето му премина сянка. На следващия ден, когато му се обадох на много модерния му мобилен телефон, той ми каза, че е виждал такива букви само в няколко архива в страната и в една монашеска библиотека на Атон. Беше истинска рядкост. Както предположих, името ми, написано от външната страна, със сигурност не беше част от старите надписи. Той съжаляваше, че някой е подходил така безразсъдно с подобно съкровище.

„И какво се казва в стария текст?“ – попитах го аз.

„Успях да различа само фрагменти – всъщност изглежда, че само по себе си е фрагмент – отвърна ми добрият професор. – Смятам, че пише нещо подобно: „Нито една книга не умира от естествена смърт и всяка книга желае да живее отново.“

Не можах да разгадая това древно послание или начина, по който го намерих, и оставих фрагмента на професор Ж., за да го приложи към архива на университета. Когато обаче го споменах на редакторите в „Сиела“, те ми предложиха да преиздадат „Историкът“ възможно най-бързо, за да бъдат избегнати нови странни инциденти.

Опасявам се, скъпи читателю, че ти предоставяме едно истински готическо изживяване. С четенето му поемаш риск, който е лично твой. Помни обаче и прословутото предупреждение. Тези, които не изучават историята, са обречени да я повторят.

Елизабет Костова, 2024 г.

НАЙ-ЩАСТЛИВОТО ПЪТУВАНЕ

Понякога – ненадейно – се озоваваме у дома. В ранния ноември на 1989 г. бях на 24 години, току-що бях завършила колеж в Съединените щати, моята родина, и горях от желание да опозная света. Двама приятели американци от моя университет споделяха мечтата ми и порано същата година предприехме заедно изследователска обиколка из славянския свят, за да изучаваме и записваме тамошните народни песни. Семейството ми в Съединените щати няма славянски корени, родителите ми са с шотландско-ирландски и норвежки произход, но с приятелите ми се бяхме влюбили в музиката на славянските народи. В колежа пеехме в един чудесен хор, Славянския хор на Йейл, и искахме по-добре да изучим корените на аранжираните хорови композиции, които изпълнявахме. Събрахме пари от стипендии и от заплати (тогава работех в един магазин за редки и антикварни книги, където слагах найлонови подвързии на книгите, вдигах телефона и надничах в първите издания на Хемингуей), купихме си самолетни билети и диктофони, разровихме се из библиотеките, разпратихме писма тук-там, звъннахме няколко телефона, натъпкахме брезентовите си раници с дрехи за няколко сезона, обухме туристически обувки и през лятото поехме за Източна Европа. Всички вече бяхме ходили в бивша Югославия и затова първо посетихме селата в Централна Босна, където направихме повече от трийсет записа на народни певци от села и градове и посетихме места, които само две години по-късно вече нямаше да бъдат същите, защото бяха трагично съсипани от войната. Есента в онези селца беше прекрасна. В края на октомври вече бяхме готови за следващото си приключение, а то щеше да ни отведе в един непознат за нас свят: отивахме в България... Ако тогава някой ми беше казал, че след петнайсет години в мичиганския ми дом ще се говори колкото

английски, толкова и български, щях да го зяпна недоверчиво. Когато с моите приятели се качихме на експресния влак от Белград за София, точно беше започнало да застудява, а аз бях нервна и възбудена, сякаш ме качваха на ракета за Марс. Бях на върха на щастието... изведнъж осъзнах, че през прозореца виждам България... Аз съм рационален човек, не съм настроена мистично, въпреки че по-късно написах първия си роман на донякъде свръхестествена тема. Не бях очаквала да изпитам чувството, че вече съм виждала тази земя, че по някакъв начин мястото ми е тук, не подозирах, че в гърлото ми ще заседне буца, а очите ми ще се напълнят със сълзите на преоткриването.

България стана моят втори дом и аз следях прежеждията ѝ между тежките промени и нестихващата надежда. Историята ѝ за мен се превърна в реалност и остави дълбок отпечатък върху кариерата ми на писател, така че, когато през 1995 г. започнах първия си роман – „Историкът“, вече знаех, че по-голямата част от действието ще се развива в България. В книгата, която замислях, щеше да се разказва за едно американско семейство и за легендата за Дракула, но въпреки това романът бавно, но сигурно ме водеше към моята втора родина. В началото на третата част на „Историкът“ главният ми герой, американецът Пол, казва: „Първото ми впечатление от България – а и споменът, който до ден днешен пазя за нея – бяха планините, гледани от въздуха...“ Мигът, в който творбата ми ме отведе в България, за мен беше точно толкова разгърсващ, колкото и мигът, когато наистина за пръв път видях българските планини – не от въздуха, а от прозореца на влака – по време на най-щастливото пътуване в моя живот.

Елизабет Костова, октомври 2005 г.

БЕЛЕЖКА КЪМ ЧИТАТЕЛЯ

Изобщо не се канех да излагам на хартия историята, която ще прочетете. Неотдавна обаче едно необикновено преживяване ме накара да хвърля поглед назад към най-тревожните епизоди в живота ми и в живота на неколцина от любимите ми хора. Тази история разказва как на шестнайсет години се впуснах да търся баща си и да изследвам неговото минало и как самият той е търсил своя любим учител и е проучвал неговата история и как всички ние се озовахме на един от най-мрачните пътища на историята. От разказа ми ще разберете и кой оцеля в това търсене, кой не успя и защо. Като историк научих, че далеч не всеки, който се зарови в историята, оцелява. Но страшното идва не само когато се обърнеш назад; понякога самата история неумолимо протяга напред призрачните си нокти.

През трийсет и шестте години, които последваха онези събития, животът ми бе относително спокоен. Посветих времето си на научни изследвания и лишени от преживявания пътувания, на студентите и приятелите си, на писането на книги с историческа тематика и рядко с личен характер, както и на делата на университета, в който най-накрая се установих. Връщайки се в миналото, имах късмета да разполагам с повечето от споменатите лични документи, тъй като от дълги години те бяха моя собственост. Където съм сметнала за нужно, съм ги обединила в непрекъснато повествование, което от време на време съм допълвала със собствените си спомени. Макар че представих първите истории на баща ми като устни разкази, всъщност до голяма степен съм разчитала на писмата му, някои от които наистина повтаряха разказаното на глас.

Освен че възпроизведох тези източници почти изцяло, прибегнах до всички възможни способи, за да си припомня и да разуча мина-

лото, а понякога дори посещавах отново дадено място, за да съживя избледнелите спомени. Особено голямо удоволствие в тази работа ми доставиха беседите – в някои случаи кореспонденцията, – които водих с неколцината живи учени, участвали в описаните събития. Техните спомени се оказаха безценно допълнение към моите източници. Полезни бяха и консултациите ми с по-млади учени в определени области.

Има и още един източник, към който прибъгвах при нужда – въображението. Използвах този метод с изключително внимание, като измислях вместо читателя само онова, което знаех, че е най-вероятно, при това само когато предположението, основаващо се на осведоменост, може да постави документите в правилния контекст. Събития или мотиви, които не можах да обясня, оставих без обяснение от уважение към скритата им истина. Проучих по-далечната история в този разказ най-подробно, както бих направила с всеки научен текст. Съвременният читател ще открие до болка познати исторически картини на религиозни и териториални конфликти между ислямския изток и юдео-християнския запад.

Трудно е да благодаря по достойнство на всички, които ми помогнаха в това начинание, но бих искала да спомена поне някои. Сред онези, на които дължа дълбока признателност, са: д-р Раду Джорджеску от Археологическия музей към Букурещкия университет, д-р Иванка Лазарова от Българската академия на науките, д-р Петър Стойчев от Мичиганския университет, неуморният екип на Британската библиотека, библиотекарите от литературния музей „Ръдърфорд“ и от Филаделфийската библиотека, отец Васил от Зографския манастир в Атон, както и д-р Тургут Бора от Истанбулския университет.

Публикувам този разказ с голямата надежда, че ще намеря поне един читател, който ще вникне в същината му и ще разбере – това е *cri de coeur*. На теб, проникателни читателю, завещавам своята история.

Оксфорд, Англия
15 януари 2008 г.

ПЪРВА ЧАСТ

*Как последващите записки са били поставени в този ред, ще стане ясно при четенето им. Всичко излишно е било премахнато, за да се изтъкне като прост факт една история, която си противоречи почти напълно с възможностите на съвременните разбирания. За нито едно от изложените минали събития паметта не би могла да е изневерила, защото всички подобрани записки са водени по същото време от гледната точка и в рамките на известното за онези, които са ги съставили.**

Брам Стокър, „Дракула“, 1897 г.

* Цитатите са от пълното издание на „Дракула“ на Брам Стокър в превод на Слави Ганев, изд. Сиела, 2022 г. – Б. р.

ГЛАВА 1

През 1972 г. бях на шестнайсет години и баща ми смяташе, че съм малка, за да го придружавам при дипломатическите му мисии. Той се чувстваше по-спокоен, когато седях внимателно в час в международното училище в Амстердам; по онова време седалището на фондацията му беше там и градът беше мой дом толкова отдавна, че почти бях забравила предишния ни живот в Съединените щати. Сега ми се струва странно, че съм била толкова послушна тийнейджърка, докато останалата част от моето поколение експериментираше с наркотици и протестираше срещу империалистическата война във Виетнам, но аз бях израсла в така добре защитен и уединен свят, в сравнение с който академичният живот на зрелите ми години изглежда същинско приключение. Като начало, няхах майка и двойното чувство за отговорност на баща ми умножаваше грижите му към мен, които при други обстоятелства може би нямаше да бъдат толкова всеотдайни. Майка ми умряла, когато съм била бебе, преди баща ми да основе Центъра за мир и демокрация. Татко никога не говореше за нея и мълчаливо извъръщаше глава, ако почнех да питам; така още като малка разбрах, че за него темата беше твърде болезнена. Вместо това той сам чудесно се грижеше за мен и ме обграждаше с всевъзможни гувернантки и икономки – когато ставаше въпрос за моето възпитание, парите не бяха проблем, макар че всекидневието ни бе съвсем скромно.

Последната икономка беше мисис Клей, която се грижеше за тясната ни градска къща от XVII в. на канала Раамграхт, в сърцето на стария град. Всеки ден мисис Клей ме посрещаше на вратата след училище и изпълняваше ролята на родител, когато баща ми пътуваше, а това се случваше доста често. Тя беше англичанка, по-възрастна от майка ми, умело въртеше четката за прах, но трудно общуваше с тий-

нейджъри; понякога, като гледах пресъстрадателната ѝ, зъбата физиономия отсреща на масата, усещах, че мисли за майка ми, и я мразех. Когато баща ми отсъстваше, красивата къща кънтеше празна. Нямаше кой да ми помогне с алгебрата, никой не се възхищаваше на новото ми палто и не ми казваше да дойда да го прегърна, никой не се изненадваше колко съм пораснала. Когато се връщаше от поредното място, което за мен беше само име на европейската карта, окачена на стената в трапезарията, баща ми носеше мириса на чужди земи и други времена, дъх на непознати подправки и изтощителен път. Прекарвахме ваканциите в Париж или Рим, като усърдно изучавахме забележителностите, които според баща ми трябваше да видя, а аз мечтаех за другите места, където той изчезваше сам, за онези непознати древни земи, където никога не бях стъпвала.

Докато го нямаше, ходех на училище и обратно вкъщи хвърлях с трясък учебниците си на лакираната холна маса. Нито мисис Клей, нито баща ми ме пускаха да излизам вечер, освен по изключение на някой внимателно проверен филм и с внимателно проверени приятели, а аз – за собствено удивление след толкова години – никога не се опълчих срещу тези правила. Така или иначе, обичах самотата; тя беше средата, в която бях отрасла, там плувах в свои води. Бях отлична в училище, но не и в социалния си живот. Връстничките ми ме ужасяваха, особено нахаканите момичета от нашия дипломатически кръг с циничните си приказки и вечната цигара в ръка – сред тях все се страхувах, че роклята ми е прекалено дълга или твърде къса или че въобще съм се облякла идиотски. Момчетата си оставаха за мен пълна загадка, макар че в мечтите ми смътно се промъкваша мъже. Всъщност бях най-щастлива сама в библиотеката на баща ми – просторна и великолепна стая на първия етаж на нашата къща.

Някога библиотеката на баща ми сигурно е служела за всекидневна, но той сядаше там само за да чете, и смяташе, че е по-важно да имаш голяма библиотека, отколкото просторен хол. Отдавна ми беше разрешил да използвам книгите му. Докато го нямаше, с часове пишех домашните си на махагоновото бюро или преравах лавиците, които опасваха стените. По-късно разбрах, че баща ми или беше позабра-

вил какво има на най-горния рафт, или по-вероятно беше сметнал, че никога няма да успее да го достигна; но така или иначе веднъж късно вечерта свалих от библиотеката не само превода на Кама Сутра, но и една още по-стара книга и плик с пожълтели книжа.

Дори сега не знам какво ме накара да ги смъкна от рафта. Вниманието ми обаче беше властно приковано от илюстрацията в средата на книгата, от понеслия се мирис на стара хартия, както и от откритието, че книжата са всъщност лични писма. Знаех, че не бива да разглеждам личните вещи на баща ми, нито на когото и да е, страхувах се, че мисис Клей може внезапно да изникне, за да избърше прахта от идеално чистото бюро, и сигурно затова се озърнах през рамо към вратата. Не се съдържах и прочетох първия абзац от най-горното писмо, изправена край библиотеката, държаейки го за няколко минути в ръцете си.

12 декември 1930 г.
Тринити Колидж, Оксфорд

Драги мой, злощастни приемнико,

Със съжаление си те представям, който и да си, как четеш тези редове, но съм длъжен да изложя историята си. Съжалявам отчасти самия себе си, защото, щом държаши това в ръцете си, то аз със сигурност съм в беда, може би съм мъртъв, а може би – още по-зле. Съжалявам и теб, мой все още непознати приятелю, защото единствено онзи, който наистина има нужда от подобно зловредно познание, ще чете един ден писмото ми. Ако не си мой приемник и в друг смисъл, то скоро ще бъдеш мой наследник – и съм обзет от мъка, задето завещавам на друго човешко създание собствения си, може би неправдоподобен досег със злото. Защо самият аз го наследих, не знам, но се надявам в края на краищата да разбере – може би докато ти пиша или в хода на следващите събития.

Тук чувството ми за вина – а и нещо друго – ме накара бързо да върна писмото в плика, но не спрях да мисля за него до края на вечерта и през целия следващ ден. Когато баща ми се прибра от последната

си командировка, потърсих сгоден случай да го попитам за писмата и за необикновената книга. Чаках го да се освободи, да останем насаме, но той беше твърде зает, а и нещо в откритието ми ме караше да се колебая. Най-накрая го помолих да ме вземе със себе си при следващото си пътуване. За пръв път имах тайна от него и за пръв път настоятелно поисках нещо.

Баща ми неохотно се съгласи. Говори с учителите ми и с мисис Клей и ми напомни, че докато е зает със срещи, ще имам предостатъчно време да си пиша домашните. Изобщо не се учудих – децата на дипломатите знаят какво е да чакаш. Стегнах морскосиния си куфар, като натъпках вътре учебниците си и огромно количество чисти тричетвърти чорапи. Една сутрин, вместо да тръгна за училище, потеглих с баща ми и мълчалива и радостна, закрачих редом с него до гарата. Влакът ни отведе във Виена – баща ми мразеше самолетите, които, както казваше той, изяждали пътя от пътуването. Там останахме за кратко – само пренощувахме в един хотел. С друг влак прекосихме Алпите с всичките им бели и сини върхове от картата вкъщи. Слязохме на прашна жълта гара, баща ми запали взетата под наем кола, аз затаих дъх и не издишах, докато не стигнахме портите на града, който той толкова пъти ми беше описвал, че вече го виждах и насън.

В полите на словенските Алпи есента идва рано. Още преди септември богатата жътва бързо отстъпва пред внезапни тежки дъждове, които се леят с дни и обсипват селските улици с обрулени листа. Днес, вече подкарала петдесетте, се хващам как през няколко години се понасям натам, изживявайки отново и отново първия си досег със словенската земя. Това е стара страна. Тя узрява по малко, *in aeternum*, с всяка следваща есен, която неизменно идва в три цвята – зелен пейзаж, две-три пожълтели листа, падащи през сивия следобед. Предполагам, че римляните, които са оставили тук своите крепостни стени и гаргантюанските си арени на запад по крайбрежието, са видели същата есен и са потръпнали точно като мен. Когато колата на баща ми се мушна през портите на най-стария юлиански град, здраво увих ръце около рамената си. За пръв път бях обзета от възбудата на пътешественика, погледнал историята право в коварното ѝ лице.

Тъй като историята ми започва именно от този град, ще го нарека с римското му име Емона, за да го защита поне донякъде от онези туристи, които обикалят по следите на смъртта и разрухата с пътеводител в ръка. Емона е построена върху селище от Бронзовата епоха до река, край която сега се редят архитектурни паметници в стил ар нуво. През следващите един-два дни се разхождахме край кметството, край градските къщи от XVII век, украсени със сребърни лилии, край златистия гръбнак на голямата сграда, където се помещаваше пазарът, чието стълбище водеше надолу до реката през старинни порти с яки решетки. Векове наред речните търговци стоварвали тук стоката си, която после изхранвала града. А там, където някога растели като гъби примитивни колиби, сега се издига гъст пояс от явори, европейските платанови дървета, които надничат над крайречните стени и ронят извити парченца кора в реката.

Близо до пазара под натежалото небе се простира главният площад на града. Емона, подобно на южните си посестрими, излагаше на показ трофеите на изменчивото си минало – виенското ар деко на сградите, внушителните червени черкви от възраждането на славянския католицизъм, схлупените кафяви средновековни параклиси, напомнящи за Британските острови. (Свети Патрик изпратил по тези земи мисионери и така затворил кръга на новата вяра обратно при средиземноморските ѝ корени, затова градът с основание се хвали, че е сред най-старите християнски средища в Европа.) Тук-там проблясваше островърх прозорец или османски фрагменти по вратите. Близо до пазара малка австрийска черква биеше камбана за вечерната меса. Мъже и жени в сини памучни комбинезони и престилки се прибираха към къщи в края на социалистическия си делник, стиснали чадъри над покупките си. Докато карахме към сърцето на Емона, с баща ми прекосихме реката по прекрасен дъвен мост, охраняван в двата края от зеленокожи бронзови дракони.

– Ето го замъкът – каза баща ми, като към края на площада забави ход и посочи през дъждовната пелена. – Сигурен съм, че ще искаш да го видиш.

Наистина исках. Протегнах и извих глава, докато накрая зърнах замъка през прогизналите клони – остарели кафяви кули на върха на стръмен хълм в центъра на града.

– Четиринайсети век – замислено каза баща ми. – Или беше тринайсети? Не ме бива много по тези средновековни руини, поне не им помня вековете. Но ще погледнем в пътеводителя.

– Може ли да се разходим дотам да разгледаме?

– Ще отидем утре след срещите ми. Тези кули не ми вдъхват надежда, не е ясно дали ще издържат и птиче да кацне отгоре им, но пък кой знае.

Той спря колата на паркинга край кметството и галантно ми подаде кокалестата си ръка в кожена ръкавица, за да сляза от предната седалка.

– Още е рано да се регистрираме в хотела. Искаш ли горещ чай? Или да закусим в тази *гастрономия*. Дъждът се усили – добави той колебливо, гледайки вълненото ми костюмче.

Бързо измъкнах непромокаемото яке с качулка, което преди година ми беше донесъл от Англия. Пътуването с влака от Виена ни отне близо ден и пак бях гладна, въпреки че обядвахме във вагон-ресторанта.

Озовахме се обаче не в *гастрономията* с червено-сините лампи, които проблясваха отвътре през мръсната витрина, със сервитьорките, обути – как другояче – в тъмносини сандали с платформи, и с намушения портрет на другаря Тито. Докато се промъквахме през мократа тълпа, баща ми изведнъж се стрелна напред.

– Насам!

Последвах го на бегом, качулката ми шляпаше по челото и почти нищо не виждах. Беше съзрял входа на чайна в стил ар нуво – с огромна падаща витрина, по която крачеха рисувани щъркели, и с бронзови врати, изляти във формата на стотина лилиеви стъбълца. Вратите тежко се затвориха зад гърба ни и дъждът остана навън зад запотените стъкла и заприлича на мокро петно зад сребърните птици.

– Удивително е, че това място е преживяло последните трийсет години. – Баща ми събличаше своя шлифер „Ландън Фог“. – Социализмът рядко е така внимателен към съкровищата си.

Седяхме край прозореца, пиехме чай с лимон, който пареше дори през дебелия порцеланова чаша, и похапвахме сардини върху намазан с масло бял хляб, както и парчета торта.

– По-добре да спрем до тук – каза баща ми.

Напоследък ненавиждах начина, по който непрекъснато духаше чая си да изистине, и с ужас очаквах неизбежния миг, когато щеше да каже, че трябва да спрем да ядем, да спрем да правим каквото ни харесва, за да ни остане място за вечеря. Гледах го, облечен в поло и изряден костюм от туид, и чувствах, че се е отказал от всяко приключение в живота освен дипломацията, която го бе обсебила изцяло. Щеше да е по-щастлив, ако можеше мъничко и да живее, мислех си аз; с него всичко беше толкова сериозно.

Въпреки това мълчах, защото знаех, че мрази да го критикувам, а и защото исках да попитам нещо. Първо трябваше да изчакам да изпие чая си, затова се отпуснах назад, точно толкова, че да не ми направи забележка да не се изхлузвам на стола, ако обичам. През изрисувания в сребърно прозорец виждах прогизналия град, мрачен в късния следобед, и хората, забързани под силния, почти хоризонтален дъжд. Чайната, която трябваше да е пълна с дами в дълги прави атлазени рокли с цвят на слонова кост или с господата със заострени брадички и кадифени ревери на саката, беше празна.

– Не бях усетил колко съм се изморил от шофирането. – Баща ми остави чашата си и посочи замъка, едва очертаващ се през дъжда. – Пристигнахме от тази посока, от другата страна на хълма. От върха ще видим Алпите.

Спомних си беловърхите планини и почувствах как дишат над града. Сега седяхме сами от далечната им страна. Поколебах се и поех дъх:

– Ще ми разкажеш ли нещо?

Приказките открай време бяха едно от удоволствията, които баща ми никога не отказваше на лишеното си от майка дете; някои от тях черпеше от собственото си щастливо детство в Бостън, а други – от екзотичните си пътешествия. Трети измисляше на момента специално за мен, но напоследък те ми се струваха скучни и далеч не толкова завладяващи както едно време.

– Приказка за Алпите?

– Не – усетих необясним прилив на страх. – Открих нещо, за което искам да те питам.

Той се обърна и нежно ме погледна, вдигнал посивяващи вежди над сивите си очи.

– Бях в библиотеката ти – казах аз. – Извинявай, рових тук-там и открих някакви книжа и една книга. Не погледнах... много... документите. Мислех...

– Книга? – Той още беше благоразположен и ме слушаше с половин ухо, оглеждайки чашата си за последна капка чай.

– Изглеждаха... книгата беше много стара с отпечатан дракон в средата.

Баща ми се наведе напред, замръзна, а после видимо потрепери. Странният жест отново ме изправи на нокти. Ако щеше да последва приказка, тя нямаше да прилича на онези, които ми беше разказвал досега. Той ме погледна изпод вежди и с изненада забелязах колко тъжен и изпит изглеждаше.

– Сърдиш ли се? – сега и аз се взирах в чашата си.

– Не, миличка – той въздъхна дълбоко, почти мъчително. Дребничката руса сервитьорка напълни чашите ни и пак ни остави сами, но той така и не се решаваше да започне.